

Societat

L'aplicació de moda a la botiga Apple 'on line'

Triomfen els dos creadors catalans independents que van posar en marxa els 'Stubies'

VOL VIURE AMB
#CATALUNYADIGNITAT

SOS infància

CAP Els pediatres alerten que l'angoixa en les famílies fa derivar més menors al psicòleg **SALUT** Més casos d'alimentació poc equilibrada i d'obesitat **NENS** Els treballadors socials es troben amb pares que no tenen ni energia per educar els fills

M. Ciércoles / S. Pau
BARCELONA

Un de cada quatre nens catalans viuen en llars amb baixos ingressos o sense. Més enllà del ball de xifres dels últims mesos sobre malnutrició infantil, entitats i professionals de la salut, de l'educació i dels serveis socials que treballen en primera línia de foc asseguren que hi ha altres senyals d'alerta que no acaparen titulars i davant dels quals cal reaccionar. Des de l'increment de nens que requereixen atenció en els serveis de salut mental, fins als que no poden seguir el ritme escolar perquè no disposen d'un espai mínimament adequat per estudiar i fer els deures.

Les doctores Nekane Valverde i Montse Bonastre formen part de l'equip de pediatria del CAP Besòs de Barcelona. Atenen molts infants de famílies amb pocs recursos en una zona amb més d'un 30% de població immigrada. "La veritat és que no estem veient més infants malnodrits ara que abans de la crisi", assegura la doctora Bonastre, que va arribar al CAP l'any 2006. "Si hi hagués un problema alarmant, en aquest barri ho veuríem", hi afegeix la doctora Valverde.

"Ara per ara, el tema de la malnutrició no ens preocupa. El que sí que estem observant és que cada cop hem de derivar més nens al psicòleg i a la xarxa de salut

mental. No ho hem quantificat, però és evident que l'atur i els problemes econòmics generen una tensió en les famílies que està repercutint en la salut mental dels fills. És un tema de què es parla poc, però que

Els professionals detecten més infants amb mal comportament

afecta el desenvolupament general de la criatura", explica Valverde. "Veiem nens amb ansietat, nens nerviosos que ho manifesten amb rebel·lia i amb conductes que reflecteixen l'ambient crispant que viuen a casa", resumeix

Bonastre.

Pel que fa a la malnutrició, Bonastre aclareix que no detecten nens a qui manqui els aliments, però sí "amb una alimentació poc equilibrada i poc variada", que té més a veure amb "factors culturals i educatius" que no pas amb problemes econòmics. "També és cert que potser no veiem casos més greus perquè aquí n'hi ha molts que tenen beca menjador", reconeix.

Ja abans de la crisi, la doctora Bonastre diagnosticava casos d'anèmia en infants, sobretot de famílies pakistaneses, que ingerien poca carn. Però el problema més freqüent i que realment va més en augment, tant en fills de famí-

lies d'origen estranger com autòcton, és el de l'obesitat, que també és una forma de malnutrició. "Els nens mengen poca fruita i verdura i molts fregits, molta pizza, precuinats i sucus envasats...", argumenta la doctora Valverde. Les dades de l'Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA) del 2010-2012 mostren que l'obesitat està directament relacionada amb el nivell educatiu dels pares: en les famílies en què els progenitors tenen

estudis universitaris, el 5% dels infants són obesos, però en aquelles en què només tenen estudis primaris, arriba al 20%.

Les famílies volen feina

"Una família de cinc o sis membres que rep només una ajuda de 426 euros és evident que no pot cobrir totes les despeses del dia a dia. És clar que no es pot permetre una alimentació equilibrada i que es generen molt altres problemes", planteja el coordina-

L'APUNT

Avís des de l'avantsala

Carles Sabaté

Més enllà de la definició mal alimentats o desnodrits, o amb risc de desnutrició, hi ha un problema alimentari infantil. I també s'albira un dèficit de formació infantil derivada de la pobresa. Els polítics farien bé de llegir les informacions periodístiques que avisen que les entitats ja detecten dèficits de comportament en força nens. Els seus pares estan tan atrapats per la crisi

que han perdut l'esma i en desatenen, involuntàriament, la formació com a persones. L'avís de les entitats sempre va per davant de l'actuació dels serveis de les administracions. Les entitats d'ajut a la infància Fedaiia van avisar, el maig, a través d'El Punt Avui, de la mala alimentació infantil... I després es va desfermar la polèmica. Ull amb la manca en educació!

El Centre Obert Joan Salvador Gavina del Raval, a Barcelona, té un servei d'esmorzars en família ■ QUIM PUIG

dor de la comissió d'infància i família del Col·legi de Treball Social, David Nadal. L'increment de beques menjador, l'esforç d'alguns ajuntaments per complementar-les i les accions d'entitats socials de suport a l'alimentació són mesures paliatives, però Nadal insisteix que el problema de fons continua existint, perquè les persones el que demanen és poder tenir una feina. I en posa un exemple molt clar: "Ens trobem que fins i tot

als treballadors socials dels hospitals, el que els plantegen les famílies és que necessiten una feina. Això no havia passat mai."

Amb aquest panorama, és ben sabut que els infants són els que reben per totes bandes. "El nen percep l'angoixa i el malestar dels pares –indica el treballador social coincidint amb les doctores CAP Besòs– i, alhora, els pares no tenen energia per passar un temps de qualitat amb els fills, perquè estan ob-

sessionats per com arribar a final de mes." Una solució, tal com reclamen moltes entitats socials, diu, seria una renda mínima garantida que assegurés uns recursos econòmics bàsics. A més, Nadal subratlla que per sortir d'aquest pou calen polítiques d'habitatge i d'ocupació i un bon treball amb els pares.

Posant-hi imaginació, els treballadors socials busquen fórmules per reduir l'angoixa i ajudar a promoure la cohesió fami-

liar des del temps lliure i amb pràctiques saludables. També ho fan moltes de les entitats socials que atenen famílies en risc i situació d'exclusió. La Fundació Centre Obert Joan Salvador Gavina, del Raval de Barcelona, per exemple, ha començat a fer cada dimecres *L'hora del cafè*, en què algunes mares es troben per parlar i compartir amb una terapeuta familiar que els preocupa i què els fa felices de les seves parelles i dels fills.

El president del Col·legi d'Educadors Socials, Pepín de la Rosa, va advertir fa uns dies al Parlament que "no es pot parlar dels infants com d'algú al marge de la situació de la família". I va recordar que "la igualtat d'oportunitats al principi de la vida és fonamental per al futur". "L'administració està desbordada i la cronificació de la pobresa s'agreuja cada dia", resumeix el coordinador de Creu Roja Catalunya, Enric Morist. ■

Les xifres

2,2

milions de persones viuen a Catalunya sota el llindar de la pobresa, de les quals unes 300.000 són infants.

225.000

famílies tenen tots els membres a l'atur i més de 95.000 d'aquestes llars no tenen cap ingrés.

72

desnonaments als dia es van ordenar l'any 2012, mentre segueix havent-hi 80.000 pisos buits.

Efecte paliatiu de les beques menjador

Les beques menjador, així com les ajudes d'urgència que, dia a dia, ofereixen les entitats socials (menjadors socials, bancs d'aliments, etc.) han estat una taula de salvació per a moltes famílies. El síndic de greuges, Rafael Ribó, apuntava en el seu informe que si, amb els índexs de pobresa que hi ha a Catalunya, actualment no tenim un problema de malnutrició estructural segurament és gràcies a l'efecte paliatiu d'aquests ajuts. El Departament d'Ensenyament ha concedit aquest any 70.000 beques menjador, 3.000 de les quals per un import del 100% del cost. Amb tot, les famílies denuncien que encara són insuficients i que moltes de les llars beneficiàries tampoc poden fer front al percentatge que no queda cobert. A més, els adolescents, molts dels quals fan jornada compactada als instituts, no tenen dret a beca menjador. Molts ajuntaments han hagut d'assumir part del finançament de les beques, a més d'ajuts a l'habitatge o per al pagament de subministraments bàsics.

VOL VIURE AMB
#CATALUNYADIGNITAT

Aprendre a esmorzar

HÀBITS • El Centre Obert Joan Salvador Gavina, del Raval de Barcelona, ofereix esmorzars perquè mares i fills aprenguin la importància de menjar abans d'anar a l'escola **SALUT** • Aconseguir una alimentació equilibrada forma part del pla de treball amb cada família **GLOBAL** • Els nens reben reforç escolar i fan activitats de lleure, i les mares tenen espais de trobada

Sònia Pau
BARCELONA

Poc després de les vuit del matí, adolescents, que en surten, es creuen a la porta del Centre Obert Joan Salvador Gavina del Raval de Barcelona amb petits acompanyats de les mares, que hi entren. A dins, al menjador, cereals, galetes, *croissants*, llet amb xocolata i cafè per als grans a les taules de colors. També plàtans i mandarines. És l'hora d'agafar forces per anar cap a l'escola. La Khadija, de cinc anys, arriba amb el pare, l'Abdel. La nena abraça la Cristina de Grau, l'educadora, i l'Aroa Valencia, voluntària del menjador. Li pregunten si es troba millor i li diuen que els tres dies que ha estat malalta l'han trobada a faltar. La nena somriu mentre remena i remena la llet amb xocolata. La Cristina té un ull posat en ella i l'altre en l'Ismail. "A l'Ismail li agraden les galetes", indica a l'Aroa. El nen, més o menys de la mateixa edat de la Khadija, comparteix taula amb la mare i tres nens més. És la taula on hi ha més moviment. Necessiten algun toc: "Ja saps que amb el menjar no s'hi juga", l'adverteixen les educadores. Fullejar un conte calma la situació.

En aquests moments hi ha set famílies que utilitzen el servei d'esmorzars de la Fundació Centre Obert Joan Salvador Gavina, una entitat que ofereix atenció socioeducativa a infants i joves del Raval en situació d'exclusió des del 1979. "L'alimentació és un element més en l'acompanyament que fem a les famílies, al costat del reforç escolar i les activitats socioeducatives", explica el director de la fundació, Jordi Balot. I ho justifica amb xifres contundents: un 71% de les famílies ateses per l'entitat tenen ingressos per sota dels 650 euros mensuals, i una part no tenen cap ingrés regular. A més, el seguiment que se'n fa constata que un 28% de les famílies no tenen garantida una bona alimentació. El suport alimentari que reben té tres eixos que intenten adaptar a les necessitats: els esmorzars en família abans d'anar a l'escola –també s'enduen un entrepà i fruita per a l'hora del pati–, menjador –en molt casos les beques no cobreixen tot el curs escolar– i també la distribució de lots d'aliment.

L'activitat al menjador del centre Joan Salvador Gavina del Raval comença a les 7 del matí ■ QUIM PUIG

220
infants i joves va atendre el curs passat la Fundació Centre Obert Joan Salvador Gavina, mentre que el curs 2011/2012 van ser 165.

A la Joan Salvador Gavina, com expliquen també alguns mestres, saben que molts nens arriben a escola sense energia, sense ànims, sense res a l'estómac. Segurament van sopar poc o res i tampoc han esmorzat. A finals del 2012, l'entitat del Raval va recuperar els esmorzars en família, un servei que ja havia ofert als anys vuitanta, però que va suprimir quan ja no va ser necessari. Ara,

malauradament, torna a ser-ho. I molt. "És evident que a Barcelona no hi ha cap infant que es mori de gana, però en moltes famílies hi ha un problema d'alimentació", assenyala Balot, i assegura que veuen com una mala nutrició afecta la salut i el creixement dels infants, i fa que no puguin rendir a l'escola i tinguin problemes d'aprenentatge. "Parlem d'un context amb una situació eco-

nòmica molt complicada, i la nostra feina és fer una atenció integral de les famílies. El dia a dia ens obliga a detectar les noves carències i actuar", explica. L'esmorzar no és, doncs, "un bolet aïllat", sinó que forma part del pla de treball amb cada família en situació o risc d'exclusió, en què es vetlla tant perquè tinguin cobertes les necessitats bàsiques com perquè gaudeixin d'espais de relació amb altres famílies.

"Tot i que ha augmentat la sensibilització de les administracions, la situació de necessitat continua essent preocupant", es lamenta el director de la fundació. El curs passat, entre el setembre i Nadal, van servir cada dia 82 dinars a escolars, mentre que en el mateix període del 2012 eren 50. En zones com ara el Raval, les beques menjador encara fan curt, fins al punt que alguns alumnes dinen tres dies a l'escola i

"La situació de necessitat continua essent preocupant", alerta el director de l'entitat social

dos a la Joan Salvador Gavina. Els àpats a l'escola o al centre obert els asseguren una alimentació equilibrada un cop al dia. "Els primers dies dels esmorzars molts nens no volen ni cereals, ni galetes... Els has d'anar introduint els diferents aliments a poc a poc, perquè el paladar s'hi acostumi", explica la Cristina. Molts cops són qüestions culturals. "Al principi, les mares pakistaneses ens demanen que els donem ous bullits perquè elles es pensen que són molt bons quan fa fred –hi afegeix–. També elles s'acostumen de mica en mica a menjar de tot."

Sense voler parlar de malnutrició, la Cristina sí que detecta falta de varietat a l'hora de menjar. "És evident que augmenten les famílies que demanen ajuda i si només tenen assegurat un àpat al dia no poden tenir una alimentació equilibrada", indica Balot. Són infants amb problemes de rendiment a l'escola i també de salut. Allò que deiem de detectar les carències i actuar va fer que l'any passat es firmessin acords de col·laboració amb iniciatives solidàries de dentistes i oftalmòlegs que atenen gratuïtament les criatures de la fundació. ■